

# 'Der går ikke noget fra de andre beboere, tværtimod'

**Flere domfældte, tak.** Botilbuddet Solstriben på Amager har gjort sig de første erfaringer med at lade domfældte og ikke-domfældte udviklingshæmmede bo dør om dør. Var man først betænkelige ved at huse lovovertrædere, er der nu kun velvilje og begejstring. For udfordringerne har givet et fagligt løft, mange profiterer af.

"Vi er glade for at have domfældte udviklingshæmmede. De udfordrer vores pædagogik på en måde, som indirekte også gavner de øvrige beboere," siger Karin Damhus, forstander på Solstriben – et § 108-tilbud for voksne udviklingshæmmede i Københavns Kommune.

Så positive er erfaringerne, at selvom de kun er baseret på arbejdet med to beboere, ønsker forstanderen og hendes medarbejdere at modtage flere domfældte udviklingshæmmede.

Og ønsket påvirkes ikke synderligt af den igangværende debat om fordele og ulemper ved at lade domfældte bo dør om dør med lovlige udviklingshæmmede, erkender Karin Damhus.

"Vi ved, at der nogle steder kan være problemer, især måske dér, hvor der også er sigtede anbragt i varetægtssurrogat. Men vi har også noteret os, at der er mange andre fagfolk, som slet ikke betragter 'sammenblandingen' af beboere med og uden dom som et problem."

## To beboere med dom

Den ene beboer flyttede i 2001 fra Kofoedsminde til Solstriben, hvor han også før havde boet. Man vurderede på Kofoedsminde, at han ville profitere af at flytte ud i et andet socialt botilbud.

Den anden beboer flyttede ind i begyndelsen af 2006 og rejste efter halvandet år i 2007.

Begge beboere havde begået brandstiftelse og var dømt til anbringelse på en institution. Den første beboers dom var skærpet, idet den indebar mulighed for overførsel til en sikret afdeling.

Når Solstriben fik ansvaret for endnu en domfældt udviklingshæmmede, skyldtes det stedets relativt gode erfaringer med den første beboer.

## Personligheden tæller

Solstriben er imidlertid ikke åben over for enhver udviklingshæmmede med dom.

"Nej, vi tager ikke imod stærkt voldelige domfældte, da vi mener, det vil have negative konsekvenser for de øvrige beboere og for medarbejderne," fortæller forstander Karin Damhus.

Afgørende er den dømtes personlighed, ikke dommen. For nylig fik Solstriben en henvendelse om at modtage en borger, som havde begået seksuelt overgreb. Det ville man rigtig gerne, for stedet kendte personen og hans problemer, men det blev dog ikke en realitet, da han ikke fik en anbringelsesdom.

Ifølge Ingrid Balsov, der er tilsynsførende konsulent og formand for kommunens samråd, vurderer kommunen nøje i hver enkelt sag, hvilken boform og beboergruppe en dømt person kan profitere af at være sammen med. "De domfældte er lige så forskellige som alle andre mennesker, og selvom de har begået kriminalitet, skal vi naturligvis have deres individuelle forhold og livskvalitet for øje og ikke kun tænke på samfundets retsfølelse."

## Et andet beredskab

Beredskabet og forberedelserne er anderledes, når en beboer med dom kommer ind ad døren.

### Solstriben

- Er et § 108 tilbud under Københavns Kommune til voksne udviklingshæmmede fra 30 år og op med følgehandicap af psykosocial eller psykiatrisk karakter
- Består af afdelingerne Tomatvej 1 og Irlandsvej 41 med i alt 27 pladser, heraf er en p.t. besat af en domfældt udviklingshæmmede
- Har knap 50 faste pædagoger og pædagogmedhjælpere
- Den årlige pladstakst er på cirka 0,6 mio. kr. og det samlede budget er på 18 mio. kr.

”Forud for modtagelsen taler vi i personalegruppen meget om omfanget af opgaven, vores ansvar og om, hvordan det sikres, at beboerens adfærd ikke belaster de øvrige beboere,” fortæller forstander Karin Damhus.

Solstriben etablerede desuden et særskilt team af tre medarbejdere, der skulle have særlig opmærksomhed på den første beboer med dom. Og de skulle sikre, at beboeren var ledsaget ved al udgang, hvad der var et krav i dommen.

### Politiets forlængede arm

Uanset forberedelsen skabte udsigten til at skulle arbejde i feltet mellem service-lov og straffelov usikkerhed blandt medarbejderne.

”Jeg var nervøs for, om jeg skulle være politiets forlængede arm. Jeg kendte ikke meget til straffeloven, og vidste ikke, hvordan jeg skulle håndtere dilemmaet mellem tilbud og forbud,” siger pædagog Vivian Jørgensen om sine tanker forud for indflytningen af den første beboer.

Hun fokuserede til at begynde med kun på dommen og på frihedsberøvelsen. Opgaven måtte primært være at hjælpe beboeren til at håndtere livet med en dom og gradvist få ham ’tilbage til friheden’. Men det viste sig, at frihedsberøvelsen slet ikke fyldte hos ham. Beboeren var vant til institutionslivets faste rammer.

”Han begik efter mere end et års ophold ny kriminalitet, fordi han ikke kunne administrere den øgede frihed, vi så småt gav ham. Det gik alligevel for hurtigt, så han blev frustreret – og reagerede på det,” fortæller Vivian Jørgensen.

Den nye dom gav ham tryghed. Og pædagogerne måtte tænke helt anderledes: målet for beboeren var ikke frihed, men tryghed og gode oplevelser med beboerne og personalet.

Derfor måtte også den pædagogiske indsats revurderes. Man inddrog blandt andet psykolog Tove Svendsen, Århus, som superviserede og underviste personalet i kommunikation med udviklingshæmmede. Psykologens store erfaring med brandstiftere hjalp medarbejderne til at forstå beboeren bedre. Og de lærte, hvordan han bedst kunne hjælpes og støttes.

### Bedre rustet til den næste beboer med dom

Modtagelsen af den næste beboer med dom udløste ikke nervøsitet. For denne gang havde Solstriben et helt andet billede af, hvad det indebærer at huse en beboer med dom. ”Vi vidste nu, hvordan vi skulle håndtere opgaven på en forsvarlig måde og uden, at det ville gå ud over de andre beboere,” siger forstander Karin Damhus.

Hun vurderer, at de erfaringer og den viden, Solstriben egenhændigt har fået eller indhentet fra kolleger og specialister på området, har givet en langt større faglig ballast. Usikkerhed er afløst af velvilje og begejstring i forhold til at arbejde med domfældte.

”Vi er ikke naive. Vi ved udmærket godt, at problemerne er komplekse. Vi tager stilling fra sag til sag – og tager kun opgaven, hvis vi magter den,” forklarer forstander Karin Damhus.

### Et godt samarbejde

Ordet ’samarbejde’ går igen, når medarbejderne skal forklare, hvorfor det er gået så godt med at integrere to domfældte beboere på et botilbud, der primært er indrettet til ikke-domfældte.

Pædagog Birgit Overgaard Nissen nævner som eksempel den første beboer, der kom fra Kofoedsminde. ”Han havde stærke følelsesmæssige bindinger dertil. Savnet ansprede ham til at begå ny kriminalitet i håb om, at en skærpelse af dommen kunne bringe ham tilbage. Derfor har vi en aftale med Kofoeds-

minde om, at han én gang i kvartalet kan komme på ferie dernede. Det har gjort ham glad og tryk, og siden har han ikke begået kriminalitet.”

Medarbejderne beretter om et effektivt og smidigt samarbejde med Kofoedsminde. Før, under og efter flytningen. ”Overdragelsen var meget omhyggelig. Vi holdt flere møder, og Kofoedsminde besøgte os sammen med beboeren,” fortæller Birgit Overgaard Nissen. Før indflytningen besøgte hele personalegruppen Kofoedsminde, hvor adskillige faglige problematikker blev gennemgået, og hvor en erfaren jurist og psykolog underviste på et dagseminar.

”Har vi spørgsmål vedrørende vores beboer, kan vi altid ringe til hans tidligere kontaktpersoner. De kender ham og vil gerne hjælpe,” siger pædagog Birgit Overgaard Nissen.

Udover samarbejdet mellem de to botilbud har forstander Karin Damhus tidligere holdt møder med det lokale politi om serviceloven og dens betydning for pædagogernes arbejde. Herunder at botilbuddet – til politiets overraskelse – ikke må låse dørene og tilbageholde beboerne. Kontakten til politiet har været med til at afklare forventninger, ansvar og roller og udrydde de misforståelser, der kan opstå på grund af manglende kendskab til hinandens arbejde.

”Tidligere, når vores domfældte beboer af og til rømmede, klandrede politiet os, at vi ikke havde tilbageholdt ham. De kunne ikke forstå, hvorfor vi ikke bare havde låst døren til hans værelse,” forklarer pædagog Vivian Jørgensen.

Indflytningen af beboere med dom har skabt kontakt til specialister som psykologer og psykiatere. Blandt andet ledsager personalet en af de domfældte, når han hver tredje uge skal til samtalerapi i Århus. ”Og jeg kan kontakte hans psykolog, Tove Svendsen, hvis der har været en episode, som vi har svært ved

at tolke. Så giver hun sit bud på årsagen til hans reaktioner. Og denne viden kan vi bruge i vores videre arbejde,” fortæller pædagog Birgit Overgaard Nissen.

## Udfordringer og læring

Indflytningen af domfældte beboere på Solstriben har således budt på faglige udfordringer.

”Vi var nødt til at gå åbent og ydmygt til opgaven, for vi havde ikke noget forhåndskendskab til målgruppen eller til straffeloven. Men da vi i forvejen har en sammensat brugergruppe med forskellige problemer, er vi vant til at tænke kreativt,” forklarer forstander Karin Damhus.

Indsatsen i forhold til de domfældte beboere indvirker ikke negativt på de øvrige beboere: ”Så længe problematikkerne vedrørende misbrug, vold eller psykopati ikke dominerer adfærden, kommer det alle til gode, at vi i dag også skal rumme beboere med dom. Der går ikke noget fra de andre beboere, tværtimod,” udtaler pædagogmedhjælper Winnie Sterling Sørensen.

Hun fortæller, at kontakten mellem den domfældte beboer, der tidligere boede i afdelingen, og de øvrige beboere har påvirket beboernes livskvalitet positivt. Han var omsorgsfuld. De andre beboere var rigtig glade for ham og kontaktede ham. De begyndte at kommunikere med ham og hinanden i stedet for igennem personalet. Det har styrket deres selvstændighed.

Og fordi han var meget bedre fungerende, blev personalet på en anden måde mindet om de begrænsninger, som de andre beboeres dårlige sprogkunderskaber medfører. Han ønskede for eksempel ofte at spise alene på sit værelse, hvilket fik personalet til i højere grad at tænke på, om nogle af de andre beboere havde samme ønske - uden sprogligt at kunne udtrykke det.

”Det var en øjenåbner, som skærpede vores opmærksomhed i forhold til, hvordan vores beboere udtrykker vilje og følelser. Jeg er blevet mere opmærksom på beboernes kropssprog og deres til tider næsten usynlige signaler for ikke at handle hen over hovedet på dem.”

Pædagogmedhjælper Winnie Sterling Sørensen fortæller også, at den domfældte beboer var meget utilpas ved den kontrol af hans antabusbehandling, pædagogerne skulle udøve som konsekvens af vilkår i dommen. ”Det oplevede han som umyndiggørende, da det understregede det ulige magtforhold mellem ham og os. Og det satte gang i tanker om, hvordan vi konkret udøver denne magt og kontrol - og om den nu også altid er nødvendig.”

De to domfældte beboere har også på anden vis udfordret den daglige praksis, rusket op i nogle af rutinerne på stedet og præget holdningerne på nogle punkter. Forstander Karin Damhus fremhæver nogle af de erfaringer, den ene af de to beboere kom med. Han havde tidligere levet i et bofællesskab med egen lejlighed. Han havde derfor en helt anden opfattelse af privatliv og selvbestemmelse end de øvrige beboere, som næsten kun har prøvet at bo på institution. Nattevagtens rutine med at tilse beboerne om natten faldt ikke i god jord hos ham. Det var en indtrængen i hans privatsfære. Praksis blev derfor justeret.

Personalet er således blevet mere orienteret mod beboernes individuelle behov, hvilket har været med til at øge den enkelte beboers livskvalitet. Det aflæses delvist af det forhold, at der stort set ikke længere er magtanvendelser, og kun få gange har rømningsberetninger ført til en politianmeldelse.

På Solstriben er man meget motiveret for at arbejde med domfældte udviklingshæmmede. ”Vi er stolte af, at vi kan løfte opgaven, og jeg håber, at vi fremover kan modtage flere beboere med dom.

Det har tilført os noget helt specielt, som også kan gøre det lettere for os at rekruttere nye og kvalificerede medarbejdere,” siger forstander Karin Damhus.

Pædagog Vivian Jørgensen runder af: ”Serviceloven og straffeloven i forening er en udfordring. Men det handlingslammer os ikke. Nogle beboere er visiteret hertil, fordi de har en dom. Og de er her på lige fod med de andre beboere. For her arbejder vi efter serviceloven.”



På Solstriben er man meget motiveret for at arbejde med domfældte udviklingshæmmede.

Personalet er blevet mere orienteret mod beboernes individuelle behov, hvilket har været med til at øge den enkelte beboers livskvalitet. Det aflæses delvist af det forhold, at der stort set ikke længere er magtanvendelser, og kun få gange har rømningsberetninger ført til en politianmeldelse.